

ДЖОРДЖ АЛЕК ЕФИНДЖЪР САМ

Превод от английски: Христо Поцаков, —

chitanka.info

Този ден беше първият, след трийсет годишнината от отлитането на доктор Лесли Джилет от Земята. Той стоеше в самота до илюминатора и гледаше пустотата на хиперпространството.

В това утро показанията на приборите му съобщаваха, че корабът със самотния си пасажер, още преди да настъпи времето за сън, ще се доближи до звездна система. Джилет не помнеше наименованието на тази звезда, която фигурираше с номер в каталога, към който беше изгубил интерес. През първите години, когато Джесика още бе с него, той с нетърпение караше компютъра да му покаже, в кое място от нощното небе, видимо от Земята, се намира всяка звезда. Най-голямо удоволствие му доставяше близкото изучаване на звезди, които съставяха известни съзвездия. После увлечението му премина. След като посетиха няколко хиляди звездни системи, му стана безинтересно. А след откритието на още повече планети, на тях им доскуча да продължат с търсенията. Почти. Но у съпрузите Джилет все пак бе останала достатъчната любознателност на учени, която ги заставяше да продължават полета си все по-далече и по-далече от мястото на старта.

Но предишното любопитство беше изчезнало. Без да дочака електронния щурман да изведе кораба в нормалното пространство, той се обърна и излезе от командното помещение. Нямаше нужда точно сега да се занимава с търсене на обитаеми планети. Беше късно, можеше да го отложи за утре.

Вместо това, той нахрани котарака си. Набра на панела искания код и измъкна котешката вечеря от гишето за доставка.

— Ето и за теб — каза му Джилет. — Яж, ще бъдеш доволен. А на мен ми се иска да почета малко преди сън.

Докато се отправяше се към своята каюта, той почувства лекото треперене на пода и стените, което означаваше, че корабът се е върнал в реалното пространство. Неговото транспортно средство не се нуждаеше от указания; компютърът вече бе избрал безопасна и удобна орбита, основавайки се на размерите и характеристиките на звездата. Планетите, ако ги имаше, и на сутринта щяха да бъдат на своите места — в търпеливо очакване доктор Джилет да ги изследва и класифицира, да им даде наименование и след това да ги напусне.

Разбира се, ако не намери живот на тях.

Главната цел на тяхното пътешествие беше намирането на живот. Те стартираха като пълни с ентузиазъм изследователи — трийсет и пет годишния доктор Лесли Джилет, вече известен автор на научни статии и преподавател по теоретическа екзобиология, и жена му Джесика Рейд Джилет, която оглавяваше факултета по биохимия в крупен университет, в един от щатите на Централния Запад. Двамата бяха женени от единайсет години. Решението им да се отправят в полет, дойде след гибелта на единственото им дете.

Сега те летяха през космоса към далечната граница на галактиката. Земното Слънце отдавна беше изчезнало от видимата панорама. Екзобиологията, за която двамата съпрузи размишляваха, пишеха и спореха в къщи, както и преди оставаше на теория. Пребивавайки в стотици звездни системи и на хиляди годни за живот планети, те не намериха никакви живи форми, дори и най-примитивните. Лабораторното оборудване на десантния катер с убийствено постоянство донасяше един и същ отговор, които изпълваше душите им с разочарование: животът отсъстваше на поредното мъртво и безплодно небесно тяло. Година след година, за съпрузите Джилет, галактиката оставаше царство на безчувствени скали и пламтящ газ.

— Помниш ли какво говореше стария Хейдън? — попита веднъж Джесика.

— Обичам да го вмъквам в спорове — усмихна се Джилет.

— Веднъж ми каза, че може би ще намерим някакъв живот, но шансът да бъде разумен е колкото на снега в ада.

Той с удоволствие си спомни за спора и отвърна:

— Тогава ти го нарече земен шовинист, а това ми хареса. Съвършено случайно даде наименование на фанатиците от нова категория... Ние го смятахме за голям пън. А пък сега ни се струва, че даже е бил прекален оптимист.

Джесика стоеше зад облегалката на креслото на мъжа си и четеше какво пише.

— Как мислиш? — попита тя. — Какво би казал Хейдън, ако знаеше, че съвсем нищо не сме намерили?

Джилет се обърна и я погледна.

— Мисля, че щеше да бъде разочарован. И удивен.

— Не е това, което очаквах — рече тя.

Пълното отсъствие на дори прости форми на живот отначало го дразнеше, след това озадачаваше, после започна да го плаши. Скоро Лесли Джилет, който винаги се стараяше да отделя своите емоции от логиката, беше принуден да признае, че стига до изводи, които противоречат на всички някога направени математически предсказания от машина или човек. В командната каюта висеше картонен лист, на който с тънък курсив бяха написани букви и цифри:

$$N = R.Fp.ne.f1.fi.fc.L$$

Беше формулата, изведена преди десетки години, за определяне на примерното число на развитите технологични цивилизации, които човек можеше да се надява да срещне в своята галактика. Променливите величини в нея даваха реалистични значения, съответстващи на нивото на научната мисъл по това време. Величината N се определяше от седем коефициента:

R . — средната скорост на образуване на звездите в галактиката (приписано значение — 10 в година);

f_p — процент на звездите, притежаващи планети (около сто процента);

ne — средно число планети във всяка звездна система, с пригодна за живот среда (коефициента го бяха приели за единица);

f_1 — процент на тези планети, на които действително се развива живот (около сто процента);

f_i — процент на тези планети, на които се развива разумен живот (десет процента);

f_c — процент на тези планети, на които съществува развита техническа цивилизация (десет процента);

L — продължителност на съществуване на промишлена цивилизация (по оценките — десет милиони години).

Тези цифри даваха за N — количеството на развити цивилизации в галактика Млечен Път, следващата прогноза: десет на шеста степен. Милион. През всичките първи години на разочарование, съпрузите Джилет лелеяха в душите си тази формула. Но търсеха не развита цивилизация, а живот. Каквато и да е негова форма. След около шест години от началото на отлитането от Земята, те бродеха по сухата

пясъчна повърхност на студена планета, която се въртеше около малко и хладно слънце.

— Не виждам никакви развити цивилизации — каза Джесика и започна да разбърква прахта с тежката ръкавица на своя скафандър.

— Няма никакви — съгласи се мъжът ѝ. — Не забелязвам лавка за продажба на хамбургери.

Небето беше с цвят на ръждив пурпур и на Лесли не му харесваше да гледа към него. Той наведе очи, наблюдавайки как Джесика рови с пръсти из безжизнената прах.

— Знаеш ли? — рече тя. — Тази формула утвърждава, че поне една планета ще бъде пригодна за живот.

— Много от тях нямат — сви рамене Джилет. — Но формулата също така утвърждава, че животът е способен да се зароди на всяка планета и в края на краищата, това ще стане. Може би когато са избирали коефициентите на своите променливи, те са били прекалено оптимистично настроени.

— Навярно — разсмя се Джесика и издълба в прахта малка ямичка. — Аз продължавам да се надявам, че ще се натъкнем на мравки или червеи...

— Само не тук, скъпа — отвърна ѝ Джилет. — Да тръгваме, време е да се връщаме.

Тя въздъхна и стана, после двамата се върнаха към десантния катер.

— Всичко е напразно — каза Джесика, когато вече възнамеряваха да излетят. — Бях дала пълна свобода на въображението си и се бях приготвила тук да видя каквото и да е. Например играещи кристали или мислещи облаци. Но не очаквах такъв поврат на събитията.

Десантния катер прониза тънкия атмосферен слой и полетя към кораба, който стоеше на орбита.

— Ученият трябва да е готов на всичко — отбеляза тъжно Джилет. — Но аз съм съгласен с теб. Опитът опровергава предсказанията по твърде плашещ начин.

Джесика разкопча предпазния колан и тежко въздъхна.

— Бих казала, че от гледната точка на математиката, това е слабо вероятно. Тази вечер възнамерявам отново да погледна формулата и да съобразя коя от променливите разваля всичко.

— Вече съм го правил много пъти — поклати глава Джилет. — Каквото и да промениш, все пак резултатът силно ще се отличава намереното от нас. По-точно, от това, което не намерихме.

На хилядите планети, които те посетиха, не се оказаха даже такива прости организми като водорасли или протоплазма, да не говорим за разумен живот. Техните биохимични датчици не намериха нищо, което да указва в това направление — например сложен протеин. Само скали и прах, безжизнени водоеми и вятър.

* * *

На сутринта, както той предсказа, планетите се оказаха на своите места. Бяха пет и се въртяха около скромна звезда от тип G3, която не се отличаваше много от земното слънце. Той произнесе в микрофона на корабния компютър:

— Кръщавам звездата с името Ханибал, а планетите с имената Хък, Том, Джим, Беки и Леля Поли. Да продължим обследването.

Приборите на кораба можеха да извършат необходимите измервания, но Джилет не се доверяваше на мнението им, по отношение на живота. Той бе длъжен сам да отговори на този насъщен въпрос.

Планетата Хък представляваше кълбо от никел и желязо с ръждиво-червен цвят и беше изпъстрено с кратери. Беше горещо, сухо и мъртво. Том беше по-голям, по-тъмен и по-хладен, но също бе пострадал от удари и изглеждаше също толкова мъртъв. Джим приличаше на Земята; обкръжаваше го атмосфера с прилични размери, която се състоеше от азот и кислород, диапазонът на температурите му се движеше между -30 и $+50^{\circ}\text{C}$, а на повърхността на планетата имаше голямо количество вода. Но животът на нея отсъстваше — както на каменистата, прашна суша, така и в солената, наситена от минерали вода. В нея нямаше нищо, дори и една циано-бактерия. Джим беше най-голямата надежда на Джилет в системата на Ханибал, но съпрузите обследваха Беки и Леля Поли. Те представляваха газови гиганти с малка плътност, макар че нито един от тях не достигаше до размерите на Уран или Нептун. Нито в подобната им на супа атмосфера, нито на скалистите им спътници присъществуваше живот.

Джилет не си даде труд да даде имена на двайсет и трите спътника на петте планети; той реши да предостави това на тези, които щяха да пристигнат след него. Ако някога станеше.

По-нататък на него му предстоеше да пристъпи към втората цел на полета. Той установи на орбита около планетата Джим преходен шлюз тъй като беше най-пригодната за обитаване. Вече всеки кораб, който летеше по следите му, можеше мигновено да преодолее десетките светлинни години до шлюза, който Джилет бе инсталирал по време на предишното си спиране. Дори не си спомняше каква беше онази система и как я бе нарекъл. След всички изминали години, системите се бяха объркали в главата му: всички те си приличаха една на друга и бяха еднакво безжизнени.

Сега той стоеше до екрана и гледаше надолу, към планетата Джим — към жълто-ръждивите ѝ пясъчни континенти, сините ѝ морета, белите ѝ облаци и полярните ѝ шапки. Сивият котарак на Джилет, единствения му компаньон, се бе покатерил на коленете му. Наричаше се Бени, беше внук на Метил и Етил — двете котета, които Джесика бе взела със себе си. Той почеса животното под брадичката и зад ухото.

— Защо тука няма котки? — попита го стопанинът му, но вместо отговор, котаракът замърка провлечено.

Джилет скоро се умори да гледа надолу, към безмълвната планета. Беше провел огледа, поставил шлюза и сега само оставаше да изпрати информация на Земята и да се придвижи по-нататък. Той даде разпореждания на бордовия компютър и след половин час, звездите изчезнаха. Той отново полетя в мрака на хиперпространството.

Лесли Джилет помнеше как се вълнуваха преди полета. Преди трийсет години той и Джесика бяха подали заявленията си, и по причини, които така и не разбра, комисията избра именно тях.

— Баща ми мисли, че всички, които се стремят да летят през галактиката са луди — каза тогава Джесика.

— Едва ли... — усмихна ѝ се Джилет.

Те лежаха в тревата зад своя дом, гледаха в нощното небе и гадаеха коя от блестящите звезди, скоро ще посетят. Този проект им се струваше като чудесна възможност да избягат от скръбта, да

преосмислят своя живот и отношенията си — далече от милионите спомени, които ги привързваха към миналото.

— Обясних на баща си, че този акт за нас е спасение — каза Джесика. — А от научна гледна точка — най-забележителния шанс, на когото можехме да се надяваме.

— Повярва ли ти?

— Гледай, Лесли, падна звезда. Измисли си желание. Не, мисля, че не ми повярва. Той ми каза, че Съветът на ръководителите на проекта се съгласил с него, когато ни избрали само по една причина: смятали ни за безумни и неуравновесени, или какво там още — именно това било нужно за делото.

Джилет подразни ухото на жена си с тревичка.

— Аз му заявих: най-много пет години. Пет години — продължи тя. — И ако не намерим нещо, ще обърнем назад и ще се върнем в къщи. А ако ни потръгне, още на една от първите планети можем да открием жива материя. Тогава е възможно да отсъстваме няколко месеца или година.

— Надявам се — отвърна Джилет.

Те се взираха в небето, и внезапно почувстваха, как то ги натиска с някаква застрашителна тежест, сякаш безкрайните разстояния се бяха превърнали в маса и тегло. Той закри очи.

— Обичам те — прошепна.

— Аз също те обичам, Лесли — промърмори Джесика. — Страх ли те е?

— Да.

— Добре — рече тя. — Не бих полетяла с теб, ако не те беше страх. Но няма за какво да се тревожим. Ще бъдем заедно, а нас ни очаква Приключението. Доста по-весело е, отколкото да прекараме следващите няколко години тук и да правим едно и също — да четем лекции в горния курс и да пием шери с нобелови лауреати.

— Аз само се надявам, когато се върнем, някой да си спомня за нас — разсмя се Джилет.

Прощаването с баща ѝ премина сложно. Господин Рейд както и преди, не разбираше защо искат да напуснат Земята.

— Много млади хора са претърпели загуба — отбеляза той. — Но те продължават да живеят. А не да пропиляват годините си на вятъра.

— Ние нищо не хвърляме на вятъра — възрази му Джесика. — Папа, трябва да си биолог, за да го разбереш. Възможността да открием живот в космоса е най-достойната цел на света. Освен това няма да се бавим много.

Рейд сви рамене и целуна дъщеря си.

— След като сте уверени... — не се доизказа той.

Беше всичко, което отвърна. След това стисна ръката на Джилет.

Когато Джесика повдигна очи към масивния корпус на космическия кораб, тя заяви:

— Струва ми се, че сме уверени.

Повече нямаше какво друго да се прави или говори. След няколко часа, те напуснаха Земята и гледаха, как планетата се смалжава в илюминаторите и на екраните.

Отначало животът на космическия кораб им се стори странен, но бързо привикнаха към всекидневния режим на работа. Те разбраха, че макар идеята за междупланетен полет да е твърде интересна, реалността е по-скупна, отколкото си я представяха. Двете котета леко се адаптираха и съпрузите се радваха на тяхното общество. Когато корабът се отдалечи на половин милион мили от Земята, компютърът го изведе в хиперпространството и те за първи път попаднаха в истинска изолация.

Беше ужасно. От хиперпространството, връзката със Земята бе невъзможна. Корабът се беше превърнал в малка самостоятелна планета, а в опасните моменти, когато Джилет се отдаваше прекалено на волята на своето въображение, околната беззвучна пустота му се струваше като разновидност на безумие или смърт. Присъствието на Джесика го успокояваше, но той все пак се зарадва, когато корабът отново излезе в нормалното пространство — някъде около първата неизследвана звездна система.

Тя беше малка бледа звезда от клас М, най-разпространения тип в галактиката и притежаваше само две планети, както и множество астероидни отломъци, които се въртяха около нея.

— Как да наречем звездата, скъпи? — попита Джесика, после те я разгледаха от илюминатора и почувстваха към нея нещо като родителска любов.

Джилет сви рамене.

— Мисля, че ще ни бъде по-лесно, ако се придържаме към митологическата система от имена, която се използва у дома.

— По моему е добра идея. Имаме една звезда и две планети, които се въртят около нея... — отмести се Джесика от илюминатора. — Напомня ми за бог Один и двата му гарвана.

— Два ли бяха?

— Разбира се. Мислещият и помнещият. Хугин и Мунин.

— Прекрасно. Ще наречем звездата Один, а спътниците му, както ти току-що спомена. Колко съм радостен, че сме заедно! При теб всичко се получава по-добре, отколкото при мен.

Джесика се разсмя. Тя с нетърпение предвкушаваше как те ще изследват планетите. С монотонното пътешествие беше свършено. Нито Лесли, нито Джесика очакваха да намерят живот на тези пустинни тела, но те с удоволствие ги разглеждаха. След това с удоволствие бродеха по пясъчните ландшафти на Хугин и Мунин. Привършили с изследванията си, се върнаха на кораба. Инсталираха първия преходен шлюз, отправиха находките си на Земята и напуснаха системата на Один. Все още чувстваха връзката с родния дом, независимо, че на техните съобщения предстоеше много дълъг път, а Земята се отдалечаваше твърде бързо, за да получават обратни отговори. Но и двамата знаеха, че ако поискат, могат да обърнат назад и да се върнат на нея. Шлюзовете бяха като напълнени с вода яйца от щрауси, които аборигените оставяха в пустините на Африка, за да могат идващите по следите им да продължат по-нататък.

Веки път, когато съпрузите Джилет напуснаха една слънчева система и се отправяха към друга, пропастта на пространство и време между двамата и планетата, на която се бяха родили, ставаше все по-широка.

— Понякога се чувствавам много странно — призна Джилет след две годишен полет. — Струва ми се, че контактът, който все още съхраняваме с Земята е илюзия, създадена от нас само за да запазим разсъдъка си. Изглежда че посветихме част от живота си на нещо, което няма да принесе полза.

Джесика го слушаше мрачно. И в нея възникваха такива чувства, но тя не желаше да говори на тази тема с мъжа си.

— Понякога си мисля, че животът в университетската аудитория е най-желаното в този свят. И проклинам себе си, че не го разбрах по-

рано. Но това бързо минава. Всеки път, когато се приземяваме на нова планета, съм обхваната от същата надежда. Ала тези седмици в хиперпространството ме изместват от релсите. Те предизвикват чувство на откъснатост от целия свят.

Джилет печално погледна към жена си.

— Всъщност каква е разликата, дали ще намерим живот или не?
— попита той.

Потресена, тя няколко секунди го гледаше мълчаливо.

— Не го казваш сериозно, нали? — произнесе накрая.

— Не — отвърна Джилет. — Не беше на сериозно. Не ми обръщай внимание — взе той трите котета от кошничката на Етил. — Ако на една от тези безкрайни планети ме очакват същества, подобни на тези, всичко отново ще придобие смисъл.

Месеците преминаваха и съпрузите Джилет посетиха много други звезди и планети, но със същия резултат. След три години, те продължаваха стремително да се отдалечават от Земята. Измина четвърта година, после пета. Надеждите им започнаха да угасват.

— Безпокоя се малко от това — каза Джилет, когато те седяха край огромния сив океан на планетата, назована от тях Тмин, а зад широкия плаж от чисто бял пясък се извисяваха високи дюни. Вълните непрестанно се разбиваха и се превръщаха в пяна, която достигаше до краката им. — Искам да кажа, че никога на виждаме никой зад нас и нищо не чуваме. Зная, че е невъзможно, но имах безумна мечта — някой да върви след нас през шлюзовете, а след това да направи скок в хиперпространството и да се окаже пред нас. За да ни очаква до някоя звезда, до която още не сме се добрали.

Джесика направи от мокрия пясък плоско хълмче.

— Тук е същото, като на Земята, Лесли — каза тя. — Ако не забележиш измуруденото небе. И ако не помислиш, че по дюните няма трева, а на плажа — раковини. Защо някой е длъжен да ни следва?

Джилет легна по гръб на чистия бял пясък и се заслуша в шума на прибоя.

— Не зная — отвърна той. — Може би на една от планетите, които посетихме преди много години, съществуваше някаква абсурдна форма на живот. Може би сгрехихме и не я забелязахме, или не разбрахме показанията на прибора, или нещо друго. Или може би

всички народи на Земята са се унищожили по време на война и аз съм останал единствения мъж от човешкия род, а ти единствената жена.

— Откачил си, скъпи — рече Джесика и хвърли шепа влажен пясък по ботите на скафандъра му.

— Може би Христос се е върнал на Земята и е решил, че без нас, нещо не му достига... Всеки път, когато излизаме в нормалното пространство около някоя звезда, аз тайно се надявах да видя някой кораб, който да ни очаква — седна отново Джилет. — Но това така и не се случи.

— Жалко, че нямам пръчка, за да нарисувам нещо по пясъка — съжали Джесика и вдигна поглед към мъжа си. — Може би у дома става нещо? — попита тя.

— Кой знае, какво е станало за изминалите пет години? Помисли за всичко, което пропуснахме, любима. Помисли за книгите и филмите, Джеси. Помисли за научните открития, за които не сме узнали. Може би в Близкия Изток се е възцарил мир, възможно е и да се е появил нов източник на енергия, който да е направил революция, а в Белия дом да управлява жена-негърка. Може би „Вълчетата“ да са спечелили знамето, за първото място. Кой знае?

Те станаха и отръскаха пясъка, полепнал по скафандрите им. След това се върнаха назад, към апарата за приземяване.

Час по-късно, вече на борда на кораба, Джилет наблюдаваше котките. Тях изобщо не ги беше грижа за Близкия Изток и вероятно бяха прави.

— Ще ти съобща нещо — обърна се той към жена си. — Ще ти кажа кой действително знае какво става. Тези хора, които сега се намират у дома. Те знаят всичко. Единственото, което не им е известно, е това, което се случва в този момент. И имам чувството, че то не ги интересува особено.

Малката котка, която след това порасна и стана майка на Бени, се сви в акуратно кълбо и заспа.

— Те се чувстваш откъснат от хората — отбеляза Джесика.

— Разбира се — отвърна Джилет. — Помниш ли, какво ми говореше тогава, преди да се оженим? Аз ти казах, че толкова ми се иска да продължа моята работа и ти ми отвърна: „Един човек — не е човек“, а аз те попитах: „Какво означава?“, после ти продължи в духа на това, че ако възнамерявам да прекарам живота си в пълна

самотност, то бих могъл въобще да не живея. Не помня точно как се изрази. У теб има тази откачена способност да говориш такива думи, в които не съществува логика, но има смисъл. Ти каза, че аз мисля да седя в кулата си от слонова кост и да разглеждам нещата под микроскоп, а след това да записвам откритията си и от време на време да правя малки изявления за нещата, над които работя. И че не следва да се удивявам, ако на всички им е безразлично. Ти спомена, че съм длъжен да живея сред хората и както и да се стараех, не смогнах да го избегна. И че не мога да се покатеря на дървото и да стана родоначалник на собствения си нов вид. Но ти сгреши, Джесика. От хората можеш да си тръгнеш. Погледни нас двамата.

Звукът на изпълнения му с тежка печал глас увисна във въздуха:
— Погледни ме — промърмори той.

Джилет огледа своето отражение и то го изплаши. Изглеждаше стар и по-лошо: изглеждаше обезумял. Обърна се бързо и очите му се напълниха със сълзи.

— В действителност ние не сме откъснати от хората — произнесе меко тя. — Поне дотогава, докато сме заедно.

— Да — съгласи се той, но както преди, продължаваше да чувства изолираността си и човешката му същност с всеки изминал месец се свиваше.

Лесли не изпълняваше никакви функции, които както той считаше, са присъщи на човека. Пресмяташе показанията на приборите и натискаше копчета, но това можеше да се извършва и от машините, и от животните. Чувстваше се излишен — като гнил участък на картоф, който са изрязали и хвърлили на боклука.

Джесика не позволи депресията му да прерасне в безумие. Ефектът на изолация действуваше по-силно върху него, отколкото върху нея. Тяхната работа поддържаше Джесика, но този факт в очите на Джилет само подчертаваше безполезността на техните усилия.

* * *

— Джесика, в мен се появяват странни мисли — призна той веднъж на деветата година от тяхното странствуване. — Просто ми идват в главата от време на време. Отначало съвсем не им обръщах

внимание. После, след някое време, забелязах, че все пак тайно ги анализирам: разбирам, че всичко това е глупост.

— Какви мисли? — попита тя, докато приготвяха десантния катер, за да се спуснат на голяма червеникава планета.

Лесли провери двата скафандъра и ги натовари на борда му.

— Понякога в мен възниква усещането, че сякаш човечеството не съществува — отвърна той. — Че хората са просто проява на моето въображение. И че ние никога не сме стартирали от Земята, а домът ми и всичко, което помня, са илюзии и лъжливи спомени. В действителност ние винаги сме се намирали на този кораб и от цяла вечност сме единствени във вселената.

Той стисна тежката врата на въздушния шлюз на катера с такава сила, че фалангите на пръстите му побеляха. Усещаше как сърцето му бие стремително, как устата му пресъхва и разбираше че сега в него започва нов пристъп на депресия.

— Всичко е наред, Лесли — опита се да го успокои Джесика. — Спомни си за времето, когато живеехме заедно в дома ни. Не може да е било лъжа.

Джилет разтвори широко очи и за миг почувства, че му стана трудна да диша.

— Не — прошепна той. — Може! А ако и ти си халюцинация? — разплака се човекът, разбирайки на къде го води болният му разсъдък.

Джесика прегърна мъжа си и пристъпът отначало се усили, след това премина.

— Този полет се оказа по-труден, отколкото си го представях — прошепна Лесли.

Джесика го целуна по бузата.

— След толкова години неминуемо се появяват проблеми — рече тя. — Ние нали не планирахме, че ще продължи толкова дълго?

Системата, в която се намираха се състоеше от звезда от клас М и дванайсет планети.

— Маса работа, Джесика — каза той и малко се развесели от тази перспектива. — Цели две седмици ще бъдем много заети. Това е по-добре, отколкото да падаме през хиперпространството.

— Да, скъпи — съгласи се тя. — Ще измислиш ли названия?

Изнамирането на нови наименования на всички звезди и планети се бе превърнало в най-изморителната част от работата им. След

посещението на осем хиляди звездни системи, те изчерпаха всички митологически, исторически и географски названия, които можеха да си спомнят. Сега назоваваха по ред планетите с имена на знаменити писатели, кино-звезди и спортисти.

Те възнамеряваха да изследват пустинна планета, която нарекоха Рик. Въпреки че вероятността тя да се окаже годна за живот беше слаба, все пак им беше необходимо да я изследват собственоръчно, просто с надеждата за минимален шанс, просто да предизвикат късмета си, както говореше майката на Джилет.

Тогава Лесли се спря с усмивка на устните. Той вече от много години не помнеше това изражение. Беше този особено критичен момент в пътешествието и докато с него бе Джесика, никога дотогава не се бе намирал така близо до загуба на разсъдък. Лесли се вкопчи в нея и спомените си, опитвайки се да намери сили и спасение от студа и разрушителните сили на пустотата на космоса.

Годините отново полетяха. Миналото се сля в непрогледна мъгла, а бъдещето не съществуваше. Животът в настоящето беше за Джилет и спасение, и проклетие. Те изразходваха времето си за рутинни процедури, не по-обременителни от задълженията им на Земята, но не и по-интересни.

Когато започна двайсетата година от съвместния им полет, на една от безименните планети, Джилет бе сполетян от огромно нещастие: на стотици светлинни години от Земята, на каменист хълм, които се издигаше над безплодна долина от пясъчник, загина Джесика Джилет. Тя се бе навела, за да вземе образец от почвата и един износен шев на скафандъра ѝ се бе разтворил, след това се бе раздало предупредителното съскане на газове, които бяха проникнали през подплатата му. Мъжът ѝ видя как тя умираше, но нямаше възможност да ѝ помогне — отровната атмосфера я уби прекалено бързо. Той седя редом до нея, докато денят на планетата се смени с нощ, не мръдна от мястото си и през дългите студени часове до разсъмването.

Лесли я погребва на тази планета, която нарече Джесика и тялото ѝ остана завинаги там. После инсталира в орбита преходния шлюз, завърши обследването на останалата част от системата и полетя към следващата звезда. Мъката го измъчваше и той много дни не стана от постелята си.

През едно утро, котенцето Бени се покатери на кревата му. Стопанинът му не го бе хранил цяла седмица.

— Бени — прошепна самотния човек, — искам да разбереш нещо. Ние не можем да се върнем в дома си. Ако на минутата обърне кораба и през всичкото време лети в хиперпространството, за това ще са нужни двайсет години. Когато Земята се появи, ще бъде на седемдесет. Но аз никога не съм се надявал, да доживея до тази възраст.

От този момент Джилет изпълняваше задълженията си автоматично, без капката ентузиазъм, който ги обединяваше с Джесика. Беше принуден да лети по-нататък, което и правеше, но самотността не го напускаше, подобна на сянка на смърт.

Той изучи резултатите на изследванията и реши да построи пробна хипотеза.

— Трябва да се намери някакво просто обяснение, Бени — рече веднъж Лесли. — Джесика винаги утвърждаваше, че не може да има никакво обяснение, но аз съм уверен, че то следва да съществува. Зад всичко това трябва да стои някакъв смисъл. А сега ми кажи, защо на нито една от тези хиляди планети, които посетихме, не намерихме Първият Признак на съществуването на живот?

Бени нямаше предположения по този повод. Той следеше Джилет с големите си жълти очи, докато стопанинът му измерваше с големи крачки каютата.

— За това не съм мислил по-рано — продължи Лесли. — И ми беше извънредно то да се смиря с теоремите, които преминаваха през главата ми. Джесика навярно би решила, че съм полудял. На колегите ми на Земята би било много трудно да ме изслушат, да не говорим, че бих ги заставил сериозно да се замислят. Но в което и да е изследване, настъпва момента, когато се налага да се отхвърлят всички предсказани резултати и е добре да се вгледаш в това, което става в действителност.

Джилет седна на масата. Спомни си за миг за Джесика и едва не се разплака. Но си припомни и факта, че посвети остатъка от живота си на нейната мечта да намери отговор в една от звездните системи, които го очакваха.

За да подреди информацията, не му беше нужен компютър, тя представляваше само много дълга верига от нули.

— Науката е построена върху теории — размишляваше той. — Някои от тях е невъзможно да се проверят на практика, но ги признават, благодарение на грамадното число от емпирични данни. Например нещото, наречено гравитация е възможно да не съществува изобщо. Може би предметите постоянно падат надолу, благодарение на някаква невероятна прищявка на статистиката. И в някой момент вещите могат да започнат да падат нагоре и надолу по съвсем произволен начин, като монети, които показват ези или тура. Тогава в закона за всемирното притегляне ще бъде нужно да се внесат поправки.

Това беше първата и най-безопасна част от неговите разсъждения. По-нататък следваше предчувствието, че съществува най-вероятно обяснение, което адекватно описва угнетяващия ред от безжизнени планети.

— Още не ми се иска да го обмислям — прошепна Лесли, обръщайки се към духа на Джесика. — Може би ще го направя през следващата седмица. Отначало ще посетим още няколко системи.

Той така и направи. Около звезда от клас М се въртяха осем планети, след това около нейната посестрима от клас G единадесет и накрая край тази от клас К — четиринадесет. Всичките планети бяха покрити с кратери причинени от метеорити или изрити и излизани от потоци лава. След изследването на трите звездни системи, Джилет сложи Бени на коленете си.

— Още трийсет и две планети — рече той на котарака. — На колко вече е равно общото количество?

Но Бени не знаеше, а Джилет нямаше с кой друг да обсъди този въпрос. Той не можеше да се посъветва с учените на Земята, а Джесика бе завинаги изгубена. Оставаше му само търпеливия сив котарак, от когото не трябваше да се очакват проникателни наблюдения.

— Забеляза ли, че колкото по-далече отлитаме от Земята, толкова по-хомогенна изглежда Вселената? — попита го той, но Бени или не разбра думата „хомогенна“, или се направи, че не я разбира. — Единственото наистина необичайно явление, което сме видели през всичките тези години е било самата Земя — продължи да му говори Лесли. — Животът на нея е наистина аномален фактор, който сме отбелязали за двацет годишните изследвания. За какво ни говори той?

На Бени това нищо не му говореше, но на Джилет като че ли започна. Той сви рамене.

— Никой от приятелите ми даже не желаше да разглежда възможността за Земята като уникално явление във вселената, и че в космоса няма да се намери нищо живо. Разбира се, ние надникнахме в много ъгълчета на неговите простори, ала получихме нула на двайсет и три хиляди... Все пак още не сме се приземили на всички планети, но...

Когато съпрузите Джилет преди двайсет години напуснаха Земята, въпреки липсата на преки или косвени доказателства, доминираше мнението, че в космоса трябва да има живот. Той просто бе длъжен да съществува, въпросът единствено се състоеше в това, че някой трябваше да се натъкне на него. Лесли погледна към старата формула, която през цялото пътешествие продължаваше да виси на едно и също място.

„Ако един от тези коефициенти е равен на нула, помисли той, тогава цялото произведение е равно на нула. Кой от коефициентите е равен на нула?“

* * *

Тридесетата година беше започнала, а той все още летеше напред. Краят на живота на Джилет се намираше там — някъде в черното безмълвие. Земята се бе превърнала в бледен спомен, по-малко реален от сънищата през изминалата нощ. Бени се беше състарил и скоро щеше да умре, както стана с Джесика, а той щеше да остане съвсем сам. Лесли не обичаше да мисли за това, но печалната мисъл отново и отново се вмъкваше в съзнанието му.

Но още една мисъл също го посещаваше така често. Знаеше, че идеята е глупава, беше и се надсмивал преди трийсет години. Научното образование изискваше от него да изследва хипотезите в хладната равна светлина на здравия смисъл, но тази нова концепция не издържаше подобно нещо.

Беше започнал да мисли, че е възможно Земята да е самотна във вселената. Единствената сред милиарди планети, благословена на живот.

— Налага се отново да се признае, че аз не съм изследвал значителна част от всички планети в галактиката — изрече Джилет, сякаш защитаваше чувствата си пред Джесика. — Но щях да бъда глупак, ако игнорирах трийсет годишния си опит. Да допуснем, че казвам: Земята е единствената планета, на която е възникнал живот. Но това не е научно и математическо утвърждение. Статистиката изисква да съществуват и други планети, с каквото и да е форма на живот. Какво може да надделее над такъв биологически императив? — изчака той Бени да изкаже някаква догадка, но така и не я дочака и сам си отвърна: — Само актът на вярата.

Лесли замълча, очаквайки да чуе гръмкия смях на Джесика, изразяващ съмнение, но го обкръжаваше само бръмчащата и тиктакаща тишина на космическия кораб.

— На Земята ние сме единствения акт на творението — продължи той. — Можеш ли да си представиш какво биха казали учените от университета? Аз не мога да им се покажа пред очите, те биха отменили моята принадлежност към науката. Местният канал на PBS щеше да ме изключи от числото на своите участници. Но какво още мога да кажа? Ако някой е прекарал последните години като мен, те биха стигнали до същия извод. Този отговор не ми се удаде леко, Джесика, знаеш го. Знаеш какъв бях. Никога не вярвах на нещо, докато не му станех свидетел. Даже и в съществуването на Джордж Вашингтон, да не говорим за основните принципи. Но настъпва такова време, когато ученият е длъжен да приеме най-странното обяснение, само ако то съответствува на фактите.

За Джилет нямаше значение дали е прав или не, тъй като бе изследвал достатъчно количество планети, за да стигне до обоснован извод. На него вече му се наложи да се откаже от всички свои предразсъдъци и в края на краищата да направи скок към вярата. Той разбра това, което му се струваше истина не на основание на лабораторни изследвания, а по интуиция, която никога преди не бе изпитвал.

Лесли няколко дни оформяше в мислите си тази идея. По някакви причини, животът беше създаден на Земята и никъде другаде. Всяка безжизнена планета, която откриваше, сега ставаше само потвърждение на хипотезата му. Но след това, през една нощ, на него изведнъж му дойде в главата, че се обрекъл на страшно проклятие. Ако

Земята бе единствената люлка на живота, защо по дяволите той се отдалечаваше все повече от нея, все по далеч от планетата, на която беше роден и на която трябваше да бъде?

Какво бе направил със себе си и с Джесика?

— Моята безпристрастност ме подведе, мила — обърна се той към нея в безутешна мъка. — Ако можех да съхраня хладната обективност, щеше да ми бъде по-спокойно на душата. Така и не разбрах, на какво проклятие обрекох нас двамата. Но не мога. Безпристрастността ми бе лъжа от самото начало. Принадлежността ни към човечеството ни пречеше винаги, щом започвахме да измерваме нещо. Ние не съумяхме да станем пасивни наблюдатели на вселената, защото бяхме живи, мислехме и чувствахме. И затова се оказахме обречени на истината, но я узнахме в края на пътя си.

Джилет искаше Джесика да е жива и да го утешава, както го правеше хиляди пъти. Той и преди се чувстваше изолиран, но никога досега не му беше толкова лошо. Едва сега разбра до край значението на самотността — разрива със своята планета и силата, която я създава. Не трябваше да се намира тук. Мястото му бе на Земята, във водовъртежа на живота. Той гледаше в илюминатора и безкрайната чернота влизаше в него, за да се слее с разума и душата му. Усещаше страшен студ.

Когато Джесика бе загинала, Лесли не беше дал изход на горестта си. Никога не си бе позволил разкоша да я оплаква. Сега, когато беше притиснат от новата тежест на откритието си, загубата отново се стовари върху него с непозната преди сила. Той предаде на машините управлението на полета, както и грижите за своето благополучие. Когато корабът се оказваше в реално пространство, гледаше, как звездите сияят в тъмата. Поглаждаше гъстата козина на Бени и си спомняше за всичко, което бе напуснал.

В края на краищата именно Бени го спаси. Докато галеше козината му, ръката му увисна във въздуха. Джилет усети избухване на прозрение — такова, което източните философи наричат „сатори“ — изблик на мигновена кристална ясност. Той интуитивно разбра, че е извършил грешка. Ако животът е бил сътворен на Земята, следователно всички живи същества се явяват част от това творение, независимо къде се намират. Бени, котаракът със сива козина, също беше негова част. И Джилет я съставяше, независимо накъде

пътешествуваше. Творението присъствуваше на кораба, както и на самата Земя: беше глупаво да помисли, че той някога можеше да се откъсне от него. Джесика винаги му говореше същото.

— Бени! — възкликна Лесли и по набръчканата му буза се търколи сълза, а котаракът блажено гледаше към стопанина си, който почувства как го облива приятна топлина, защото накрая се бе освободил от самотата. — Всичко това е страх от смъртта — прошепна той. — Просто се боях да умра. Кой можеше да помисли? Мислех си, че стоя над подобни неща. Колко е приятно да се освободиш от страха.

Когато Джилет отново погледна в илюминатора към въртящите се звезди, галактиката вече не му изглеждаше пуста и черна, а трепереща и вибрираща от творческа енергия. Той знаеше, че неговото ново чувство е невъзможно да се разколебае, дори ако следващата планета, която щеше да посети, се окажеше пищна градина на живота. Това нямаше да измени нищо, защото сега вярата му се градеше не на цифри и факти, а на много по-надеждна основа.

И съвършено нямаше значение накъде щеше да се отпрати и какви звезди щеше да посети. Накъдето и да се стреми, винаги ще лети към дома си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.